EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 09 04
COM(2024) 388 final

KOMISIJOS ATASKAITA

dėl bendros valstybėse narėse 2022 m. vykdytos oficialios kontrolės, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą

{SWD(2024) 208 final}

Turinys

Santrauka 4
Įvadas 5

1 dalis
2022 m. ES šalių vykdyta oficiali kontrolė 7

1.1
Bendroji apžvalga 8

1.2
ES šalių metinės ataskaitos 14

1.3
Oficialios kontrolės sistemų organizavimas ir veikimas 15

1.4
Priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP veikimą 17

1.4.1
Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų 18

1.4.2
Nacionalinių institucijų vykdomas vykdymo užtikrinimas 19

1.4.3
Veiksmai, kurių imtasi oficialios kontrolės sistemų veiksmingumui užtikrinti 21

2 dalis
2022 m. ES šalyse vykdyta Komisijos kontrolė 23

2.1
Auditai ir kontrolė 24

2.2
Rekomendacijos 26

2.3
Svarbiausios 2022 m. Komisijos vykdytos kontrolės išvados 27

2.4
Sistemingi tolesni veiksmai, susiję su audito rekomendacijomis 30

2. 4.1
Bendrieji tolesni auditai 31

2.4.2
Vykdymo užtikrinimas 32
Išvados 33

Atsakomybės ribojimo pareiškimas

Europos Komisija skelbia šią ataskaitą pagal Reglamento (ES) 2017/625 114 straipsnį [1]. Šia ataskaita siekiama pagerinti visuomenės galimybes susipažinti su informacija apie ES šalių vykdomą oficialią kontrolę ir Komisijos vykdomą kontrolę maisto ir pašarų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės, ekologinio ūkininkavimo ir žemės ūkio bei maisto produktų kokybės sistemų srityse.

Tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra kompetentingas aiškinti ES teisę.

Mūsų tikslas – šios informacijos naujumas ir tikslumas. Jei mums bus pranešta apie klaidas, pasistengsime jas ištaisyti.

Rengiant šią ataskaitą naudota medžiaga:

- yra bendro pobūdžio informacija ir ja nesiekiama atsižvelgti į jokio konkretaus asmens ar subjekto konkrečias aplinkybes;
- nebūtinai yra visapusiška, išsami, tiksli arba naujausia ir
- iš dalies teikiama ES šalių nacionalinių institucijų, kurių Komisija nekontroliuoja ir už kurias Komisija negali prisiimti jokios atsakomybės.

Kai kurie šioje ataskaitoje pateikti duomenys ar informacija gali būti sukurti arba susisteminti rinkmenomis ar formatais, kuriuose yra klaidų.

(1) 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą.

Santrauka

Šioje ataskaitoje apžvelgiama bendra ES šalių oficialios kontrolės ir Komisijos kontrolės veikla, vykdyta 2022 m. Šia kontrole siekiama užtikrinti aukšto lygio sveikatos apsaugą ir pasitikėjimą maisto grandine „nuo ūkio iki stalo“. Ši kontrolė yra svarbus būdas patikrinti, ar įmonės laikosi teisinių reikalavimų, kad ES vartotojai galėtų būtų tikri, jog jų vartojamas maistas yra saugus. Tai taip pat labai svarbu siekiant užtikrinti sklandžią ir saugią prekybą maistu, gyvūnais ir augalais tiek pačioje ES, tiek su ES nepriklausančiomis šalimis.

Nacionalinės institucijos yra atsakingos už oficialios kontrolės vykdymą. Jei maisto grandinėje dalyvaujančios įmonės nesilaiko taikomų teisės aktų, reikalaujama, kad institucijos užtikrintų reikalavimų vykdymą ir garantuotų, kad įmonės laikytųsi savo įsipareigojimų.

2022 m. oficialios kontrolės taikymo sritis apėmė 16,4 mln. įmonių, o nacionalinės institucijos įgyvendino apie 5 mln. šių įmonių oficialios kontrolės priemonių. Remiantis šia kontrole, nustatyta 1,2 mln. reikalavimų nesilaikymo atvejų, dėl kurių buvo pritaikyta kiek daugiau nei 475 000 administracinių nuobaudų ir 12 000 teisinių veiksmų.

Komisija tikrina, kaip ES šalys vykdo oficialią kontrolę ir vykdymo užtikrinimo veiklą.

Iš Komisijos kontrolės priemonių matyti, kad apskritai nacionalinės institucijos turi sistemas, reikalingas stebėti ir užtikrinti, kad įmonės įgyvendintų ES reikalavimus, o reikalavimų nesilaikymo atvejais imtis veiksmų. Kai kuriose ES šalyse Komisija nustatė oficialios kontrolės sistemų trūkumų, o tai rodo, kad dar yra ką tobulinti. Tokiais atvejais Komisija nacionalinėms institucijoms teikia rekomendacijas.

Komisija sistemingai atsižvelgia į savo rekomendacijas ir prireikus naudojasi kitomis vykdymo užtikrinimo priemonėmis. Be to, ji remia ES šalis teikdama techninę pagalbą ir mokymus pagal iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ ir rengdama techninius ekspertų tinklų susitikimus.

Nuo 2020 m. nacionalinės institucijos apie savo kontrolės rezultatus praneša naudodamos suderintą elektroninį formatą. Tačiau dar ne visos ES šalys galėjo pateikti visus savo duomenis reikiamu formatu.

Įvadas

ES siekia užtikrinti aukšto lygio apsaugą ir pasitikėjimą maisto ir pašarų saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos, gyvūnų gerovės, ekologinio ūkininkavimo ir geografinės kilmės sistemų (saugoma kilmės vietos nuoroda (SKVN), saugoma geografinė nuoroda (SGN) ir garantuoti tradiciniai gaminiai (GTG)) srityse. ES gyvenantys žmonės visose šiose srityse pagrįstai tikisi aukštų standartų.

ES turi išsamią teisinę sistemą, kuria užtikrinama, kad kontrolė visoje maisto ir pašarų grandinėje „nuo ūkio iki stalo“ būtų vykdoma nuosekliai ir tinkamai stebima, kartu užtikrinant veiksmingą bendrąją rinką ir prekybą su ES nepriklausančiomis šalimis. Šioje ataskaitoje nuorodos į ES šalis ir statistiniai duomenys apima Jungtinę Karalystę, kiek tai susiję su Šiaurės Airija ([2]).

Vienas iš ES integruotos maisto saugos politikos „nuo ūkio iki stalo“ ramsčių yra tai, kad kiekviena ES šalis turi turėti veiksmingą oficialios kontrolės sistemą, grindžiamą Oficialios kontrolės reglamentu ([3]). Tikslas – patikrinti ir prireikus užtikrinti, kad įmonės laikytųsi ES standartų visoje maisto ir pašarų grandinėje. ES šalys turi parengti daugiamečius nacionalinius kontrolės planus (DNKP), kurie apimtų visas ES žemės ūkio maisto produktų teisės aktais reglamentuojamas sritis.

Komisija atlieka svarbų vaidmenį kuriant bendrą ES lygmens kontrolės sistemą ([4]) ir vykdo kontrolę, įskaitant auditus, ES šalyse, kad patikrintų, ar nacionalinės institucijos vykdo savo įsipareigojimus.

ES šalys turi pateikti Komisijai metinę savo oficialios kontrolės įgyvendinimo ataskaitą ([5]) pagal savo DNKP.

([2]) Pagal Susitarimą dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos, ypač Vindzoro sistemos 5 straipsnio 4 dalį (žr. Susitarimu dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos įsteigtame Jungtiniame Komitete 2023 m. kovo 24 d. pateiktą Sąjungos ir Jungtinės Karalystės bendrą deklaraciją Nr. 1/2023, OL L 102, 2023 4 17, p. 87) kartu su tos sistemos 2 priedu.

([3]) 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą.

([4]) Reglamento (ES) 2017/625 116 straipsnis.

Komisija parengia oficialios kontrolės vykdymo ES šalyse ataskaitą ([6]), kurioje atsižvelgiama į:

- nacionalinių institucijų pateiktas jų atliktos kontrolės veiklos metines ataskaitas ir
- ES šalyse Komisijos vykdomos kontrolės rezultatus.

Ši ataskaita apima 2022 metus. Ją sudaro peržiūra, susijusi su:

- ES šalių metinėmis ataskaitomis, apimančiomis 2022 m.;
- ES šalyse Komisijos vykdyta kontrole 2022 m. ir
- Komisijos tolesniais veiksmais, vykdymo užtikrinimo veikla ir parama nacionalinėms institucijoms.

Joje pateikiami nacionalinių institucijų pateikti 2022 m. duomenys. Pagal šiuos duomenis ilgainiui bus galima nustatyti kontrolės ir reikalavimų nesilaikymo tendencijas.

Grafikai, kuriais iliustruojama nacionalinė oficiali kontrolė, pagrįsti 2022 m. ES šalių apibendrintais duomenimis.

Kadangi nuo 2020 m. pakeisti ataskaitų teikimo reikalavimai, ne visos ES šalys galėjo pateikti visus 2022 m. duomenis taip išsamiai, kaip reikalaujama. Dėl šios priežasties grafikų duomenis galima palyginti tik iš dalies, nes kai kurios ES šalys gali būti pateikusios bendrus duomenis, kurie nebuvo suskirstyti į reikalaujamas pakategores.

Prie šios ataskaitos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas ([7]), kuriame pateikiama išsamesnė informacija apie nacionalinių institucijų ir Komisijos vykdomą kontrolę ir auditą maisto grandinės sektoriuose, kuriems taikomas Oficialios kontrolės reglamentas.

([5]) Reglamento (ES) 2017/625 113 straipsnio 1 dalis.

([6]) Reglamento (ES) 2017/625 114 straipsnis.

([7]) Komisijos tarnybų darbinis dokumentas (SWD(2024) *final*), pridedamas prie Komisijos ataskaitos dėl bendros ES šalyse 2022 m. vykdytos oficialios kontrolės, kuria siekiama užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą.

1 dalis

2022 m. ES šalių vykdyta oficiali kontrolė

1.1 Bendroji apžvalga

Maisto gamyba ir paskirstymas „nuo ūkio iki stalo“ vyksta įvairiose grandinėse, apimančiose įvairius verslo sektorius ir veiklą ([8]).

1 lentelėje pateikiama 2022 m. ES šalyse vykdytos oficialios kontrolės rezultatų apžvalga.

1 lentelė. 2022 m. oficialios kontrolės duomenys

Visos maisto grandinėje dalyvaujančios įmonės	Vykdyta oficiali kontrolė	Nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai	Pritaikytos administracinės nuobaudos	Teisiniai veiksmai, kurių imtasi
16 414 273	**5 010 943**	**1 205 443**	**476 160**	**12 182**

1 paveiksle pateikiamas šios ES šalių vykdytos oficialios maisto grandinės kontrolės „nuo ūkio iki stalo“ duomenų suskirstymas ([9]). Jame parodytas veiklos vykdytojų skaičius, vykdyta oficiali kontrolė, nustatyti reikalavimų nesilaikymo atvejai ir pritaikytos administracinės nuobaudos, suskirstyti pagal maisto grandinės veiklos kategorijas ([10]).

2 lentelėje pateikti penki pagrindiniai maisto grandinės sektoriai absoliučiaisiais skaičiais pagal subjektų skaičių, vykdytą oficialią kontrolę, nustatytus reikalavimų nesilaikymo atvejus ir pritaikytas administracines nuobaudas. Prie šios ataskaitos

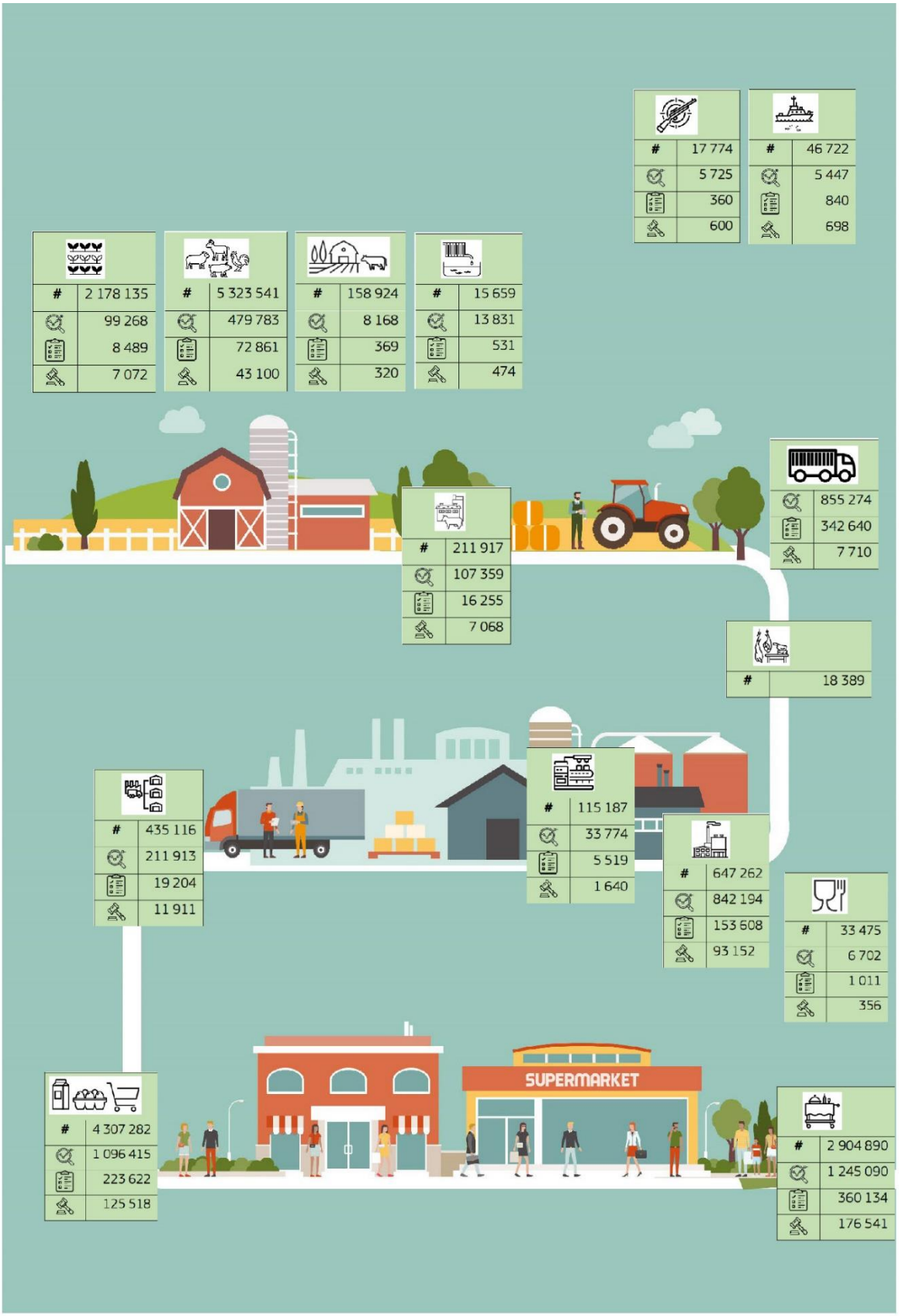
([8]) Žr. Eurostato leidinį *Key figures of the European food chain – 2022*, kuriame pateikiami ES žemės ūkio ir žuvininkystės sektorių bei platesnės grandinės „nuo ūkio iki stalo“ duomenys.

([9]) Šis skaičius neapima kontrolės priemonių, susijusių su augalų sveikata (t. y. augalų pasų išdavimu ir ISPM15 ženklo taikymu medinėms pakuotėms, nurodant, kad jos buvo apdorotos siekiant užkirsti kelią vabzdžių, sėklų ir grybų plitimui), prekyba augalų apsaugos produktais ir tausiuoju pesticidų naudojimu ne žemės ūkyje.

([10]) Nacionalinės institucijos neprivalo nurodyti subjektų, vykdančių veiklą gyvūnų vežimo srityje, skaičiaus. Skerdyklų ir medžiojamųjų gyvūnų tvarkymo įmonių oficialios kontrolės ir reikalavimų nesilaikymo klausimams spręsti reikalingi duomenys gali būti skerdenų skaičius arba svoris, todėl bendras skaičius negali būti naudojamas.

pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente šie skaičiai išsamiau suskirstyti pagal visas maisto grandinės sritis.

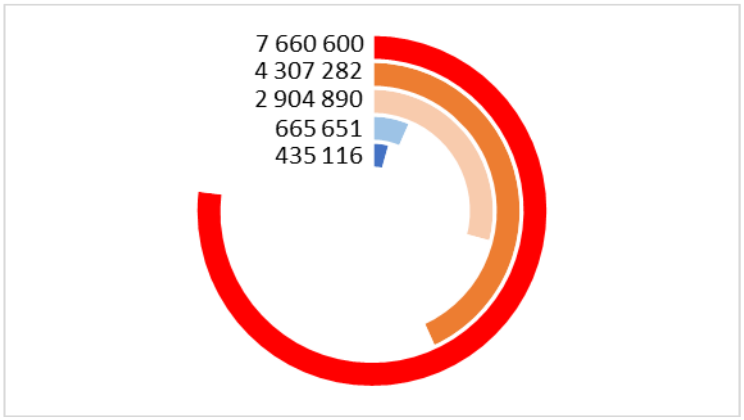
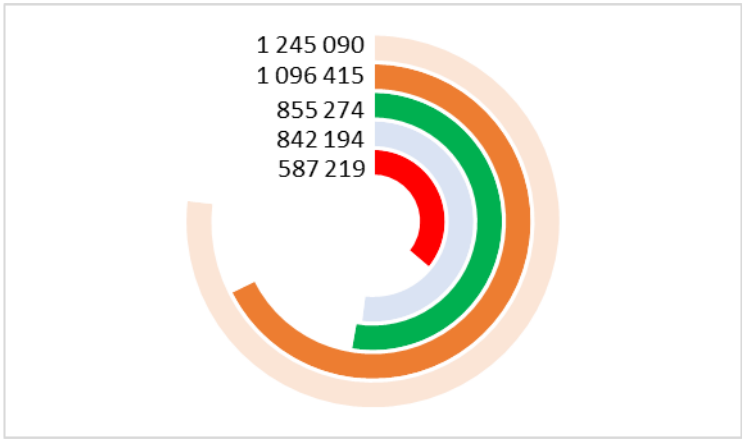
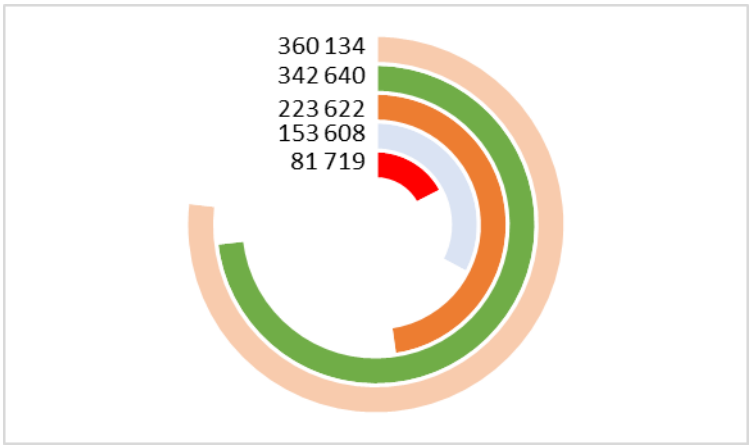
1 pav. 2022 m. ES šalių vykdyta oficiali kontrolė

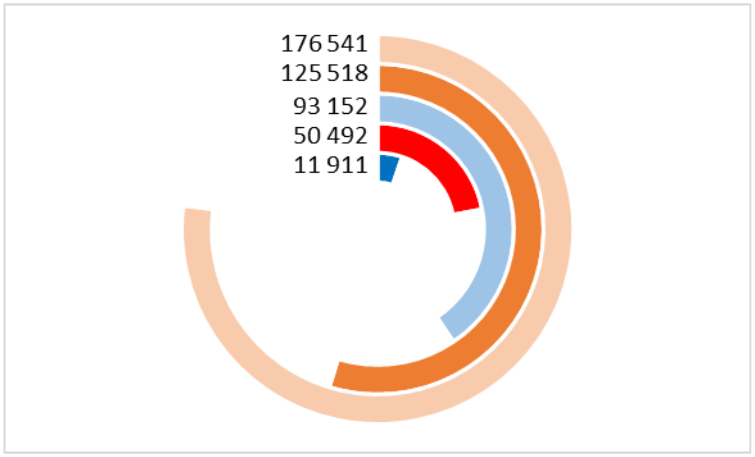
	Ūkininkavimas – augalai
	Ūkininkavimas – gyvūnai
	Ūkininkavimas – mišrusis
	Akvakultūra
	Žvejyba
	Medžioklė
	Pašarai
	Gyvūnų vežimas
	Skerdyklos ir medžiojamųjų gyvūnų tvarkymas
	Maisto gamyba
	Šalutinių gyvūninių produktų perdirbimas
	Maisto paskirstymas
	Didmeninė ir mažmeninė prekyba
	Maitinimo paslaugos
	Su maistu besiliečiančių medžiagų gamintojai

#	Veiklos vykdytojų skaičius
	Oficialios kontrolės priemonių skaičius
	Reikalavimų nesilaikymo atvejų skaičius
	Administracinių nuobaudų skaičius

2 lentelė. 2022 m. oficiali kontrolė. Penki pagrindiniai sektoriai

Subjektai		Ūkininkavimas	7 660 600
		Didmeninė prekyba maisto produktais	4 307 282
		Maitinimo paslaugos	2 904 890
		Maisto gamyba	665 651
		Maisto paskirstymas	453 116
Oficiali kontrolė		Maitinimo paslaugos	1 245 090
		Didmeninė prekyba maisto produktais	1 096 415
		Gyvūnų vežimas	855 274
		Maisto gamyba	842 194
		Ūkininkavimas	587 219
Reikalavimų nesilaikymo atvejai		Maitinimo paslaugos	360 134
		Gyvūnų vežimas	342 640
		Didmeninė prekyba maisto produktais	223 622
		Maisto gamyba	153 608
		Ūkininkavimas	81 719

Administracinės nuobaudos

Maitinimo paslaugos	176 541
Didmeninė prekyba maisto produktais	125 518
Maisto gamyba	93 152
Ūkininkavimas	50 492
Maisto paskirstymas	11 911

1.2
ES šalių metinės ataskaitos

Nacionalinės institucijos naująją ataskaitų teikimo formą naudojo tik trečią kartą. Kai kurioms iš jų vis dar kilo problemų rengiant duomenis reikiamu formatu. Tai reiškia, kad 2020, 2021 ir 2022 m. pateiktų duomenų palyginimai gali būti nepatikimi. Dėl perėjimo prie naujojo formato taip pat sudėtinga palyginti iki 2020 m. pateiktus duomenis su duomenimis, pateiktais po 2020 m. Todėl dar per anksti ES lygmeniu lyginti duomenis su ankstesniais metais.

ES šalys raginamos pateikti bendro reikalavimų laikymosi lygio ir kontrolės sistemos veiksmingumo vertinimus. Tačiau nacionalinės institucijos 2022 m. pateikė mažiau informacijos, nei buvo numatyta gairių dokumente ([11]).

Dėl gyvūnų gerovės ūkiuose ir jų vežimo metu Oficialios kontrolės reglamente nustatyta, kad metinėse ataskaitose turi būti pateikta rimčiausių reikalavimų nesilaikymo atvejų analizė. Šia analize turėtų būti grindžiamas nacionalinis veiksmų planas, skirtas užkirsti kelią tokiems atvejams arba sumažinti jų skaičių ateinančiais metais ([12]). Apskritai, kaip buvo ir 2020 bei 2021 m., nacionalinės institucijos nepateikė nei šios analizės, nei veiksmų planų. Dėl to Komisija negali pateikti reikalaujamos santraukos gyvūnų gerovės klausimu.

Nacionalinės institucijos taip pat pateikė labai nedaug informacijos apie sukčiavimo ir apgaulingos veiklos kontrolę.

([11]) Komisijos pranešimas dėl gairių dokumento, kaip pildyti standartinę pavyzdinę formą.

([12]) Reglamento (ES) 2017/625 151, 152, 154, 156, 157 ir 158 straipsniai.

1.3
Oficialios kontrolės sistemų organizavimas ir veikimas

ES šalys sukūrė oficialios kontrolės sistemas, kad patikrintų, ar visos maisto grandinėje dalyvaujančios įmonės taiko teisinę sistemą.

Nacionalinių institucijų DNKP aprašoma jų kontrolės sistemų struktūra ir jų strateginiai tikslai.

Komisijos gairėse dėl metinių ataskaitų pildymo nacionalinės institucijos raginamos:

- aprašyti visus oficialios kontrolės sistemų organizavimo atnaujinimus;
- įtraukti lentelę, kurioje būtų nurodyti veiklos rodiklių, naudojamų šiems strateginiams tikslams įvertinti, rezultatai, ir
- pateikti pareiškimą apie bendrą reikalavimų laikymosi lygį ir oficialios kontrolės sistemų veiksmingumą, grindžiamą kontrolės sistemų, jų tikslų ir veiklos rodiklių rezultatų analize ir apibendrinimu.

Kai kurios ES šalys savo kontrolės sistemas dar kartą aprašo metinėje ataskaitoje, nors ši informacija jau pateikta jų DNKP.

Daugumoje pareiškimų apie bendrą reikalavimų laikymosi lygį ir veiksmingumą pateikta labai nedaug informacijos. Aprašymai įvairūs: nuo vertinimo „patenkinama“ iki įmonių, kurioms taikoma kontrolė ir kuriose nustatyta (arba nenustatyta) reikalavimų nesilaikymo atvejų, procentinės dalies nurodymo.

Dešimt ES šalių pateikė informaciją apie tikslus ir rezultatus. Aštuonios iš jų tai padarė apžvelgdamos savo rodiklių rezultatus. Kai kuriais atvejais rodikliai apsiriboja atliktos oficialios kontrolės ir paimtų mėginių skaičiumi.

Kai kurių ES šalių ataskaitose pateikta ne visų institucijų, dalyvaujančių oficialioje maisto grandinės kontrolėje, informacija.

Keletas gerosios praktikos pavyzdžių, į kuriuos reikia atkreipti dėmesį:

- Latvijos institucijos pateikia pareigūnų veiklos rezultatų rodiklį;

- Belgijos institucijos nustato oficialios kontrolės rezultatais pagrįstus barometrus;
- Danijos institucijos naudoja per maistą plintančių ligų, kurias sukėlė salmonelės, atvejų skaičių ir iš rinkos atšauktų produktų skaičių.

Kelios ES šalys nurodė, kad palaipsniui panaikinus COVID-19 pandemijos sustabdymo priemones, atliktų patikrinimų skaičius, palyginti su ankstesniais metais, vėl padidėjo. Kitos šalys ir toliau praneša apie neigiamą pandemijos priemonių poveikį jų gebėjimui visapusiškai vykdyti suplanuotą kontrolę.

Kiti veiksniai, padarę neigiamą poveikį tikrinimo programoms, apie kuriuos pranešė nacionalinės institucijos, buvo šie: nepakankami ištekliai (darbuotojų, finansiniai ir įrangos), tebesitęsiančios gyvūnų sveikatos problemos (pavyzdžiui, afrikinis kiaulių maras ir paukščių gripas), augalų sveikatos problemos, „Brexit'as“ ir karas Ukrainoje.

1.4

Priemonės, kurių imtasi siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP veikimą

DNKP tikslas – užtikrinti, kad oficiali kontrolė būtų vykdoma atsižvelgiant į riziką ir būtų efektyvi visoje žemės ūkio maisto produktų grandinėje, laikantis Oficialios kontrolės reglamento.

Kai vykdant oficialią kontrolę nustatomas reikalavimų nesilaikymo atvejis, nacionalinės institucijos privalo imtis veiksmų užtikrinti, kad reikalavimų nesilaikanti įmonė ištaisytų problemą ir užkirstų kelią tokio reikalavimų nesilaikymo atvejo pasikartojimui ([13]).

Taip pat reikalaujama, kad nacionalinės institucijos tikrintų, ar veiksmingai veikia oficialios kontrolės sistema, ir imtųsi reikiamų veiksmų, kad pašalintų visus nustatytus trūkumus ([14]).

([13]) Reglamento (ES) 2017/625 138 straipsnis.

([14]) Reglamento (ES) 2017/625 12 straipsnio 2 ir 3 dalys.

1.4.1
Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų

Dauguma ES šalių (18) pranešė apie priemones, kurių imtasi siekiant užtikrinti, kad įmonės laikytųsi reikalavimų. Šešios iš šių šalių pateikė informaciją tik apie įprastas taisyklių vykdymo užtikrinimo galimybes, pavyzdžiui, įspėjimus, nuobaudas ir teisinius veiksmus.

Kitose ataskaitose pateikiama informacija apie tokias priemones kaip informavimo kampanijos, gairės ir mokymai įmonėms, siekiant padėti joms laikytis maisto saugos taisyklių.

Keletas gerų pavyzdžių:

- Danijos institucijos naudoja skaitmenines priemones ir sprendimus, pavyzdžiui, maisto tvarkymo įmonėms skirtą rizikos valdymo priemonę, taip pat priemonę, skirtą patikrinti, ar laikymo temperatūra yra tinkama;
- Vengrijos institucijos praneša apie pirmąjį teigiamą poveikį, kurį padarė ne tik vykdymo užtikrinimo veiksmai, bet ir labiau patariamasis požiūris;
- Belgijoje įmonėms, sertifikuotoms pagal nacionalinius patvirtintus savikontrolės vadovus, gali būti taikomi mažesni mokesčiai ir rečiau atliekama oficiali kontrolė.

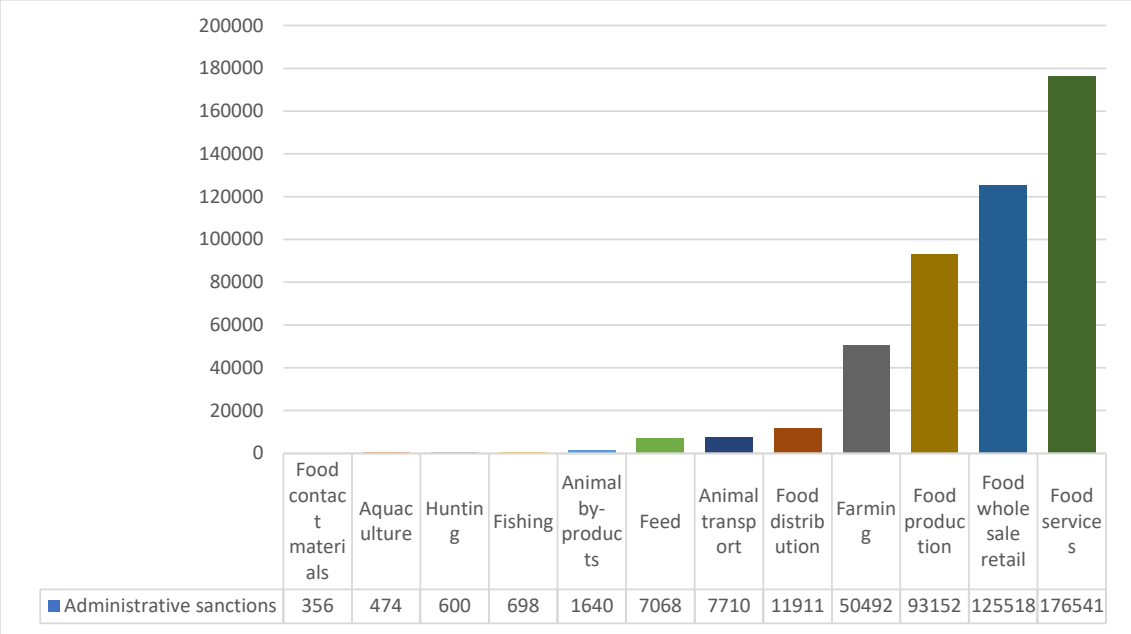
1.4.2
Nacionalinių institucijų vykdomas vykdymo užtikrinimas

Nacionalinės institucijos turi taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas ([15]).

Nacionalinės institucijos taiko įvairius vykdymo užtikrinimo metodus, pradedant žodiniais ir rašytiniais įspėjimais, baigiant prekių konfiskavimu ir sunaikinimu ir (laikinu) įmonių patvirtinimų panaikinimu arba apribojimu. Administracinės baudos naudojamos kaip atgrasomoji priemonė. Oficialus teismo procesas tebėra kraštutinė priemonė.

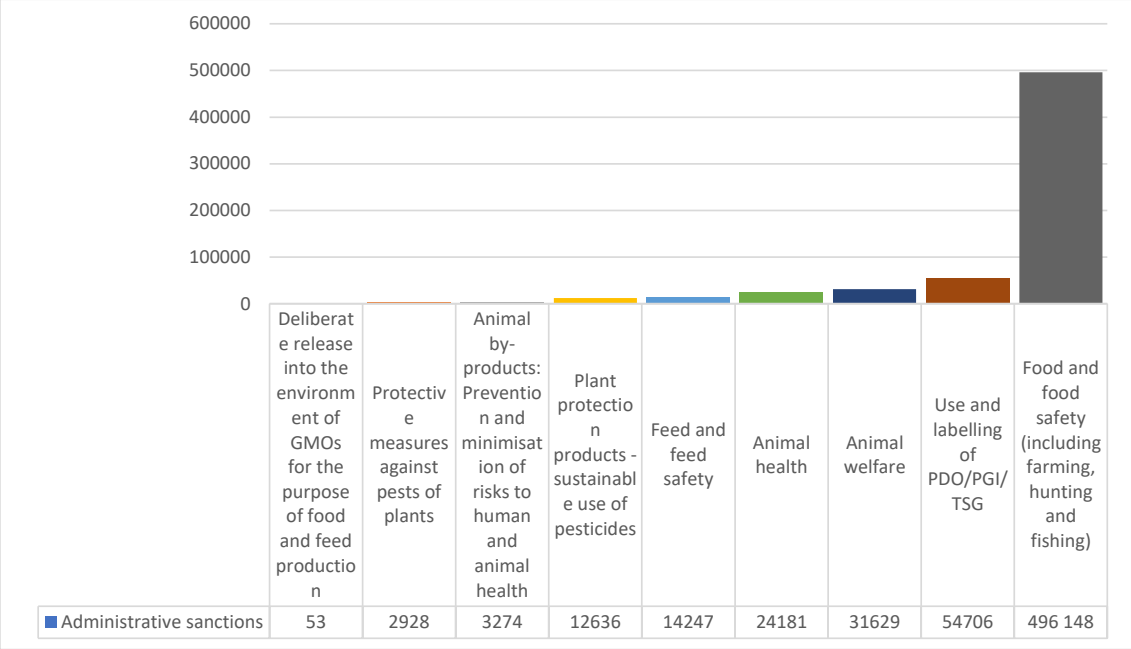
1 paveiksle pateiktas administracinių nuobaudų, taikytų įvairiuose maisto grandinėje dalyvaujančiuose sektoriuose, skaičius. 2 paveiksle pateiktas suskirstymas pagal kategorijas, o 3 paveiksle – teisinių veiksmų, kurių imtasi pagal kiekvieną kategoriją, skaičius.

1 pav. 2022 m. pritaikytos administracinės nuobaudos pagal verslo sektorių

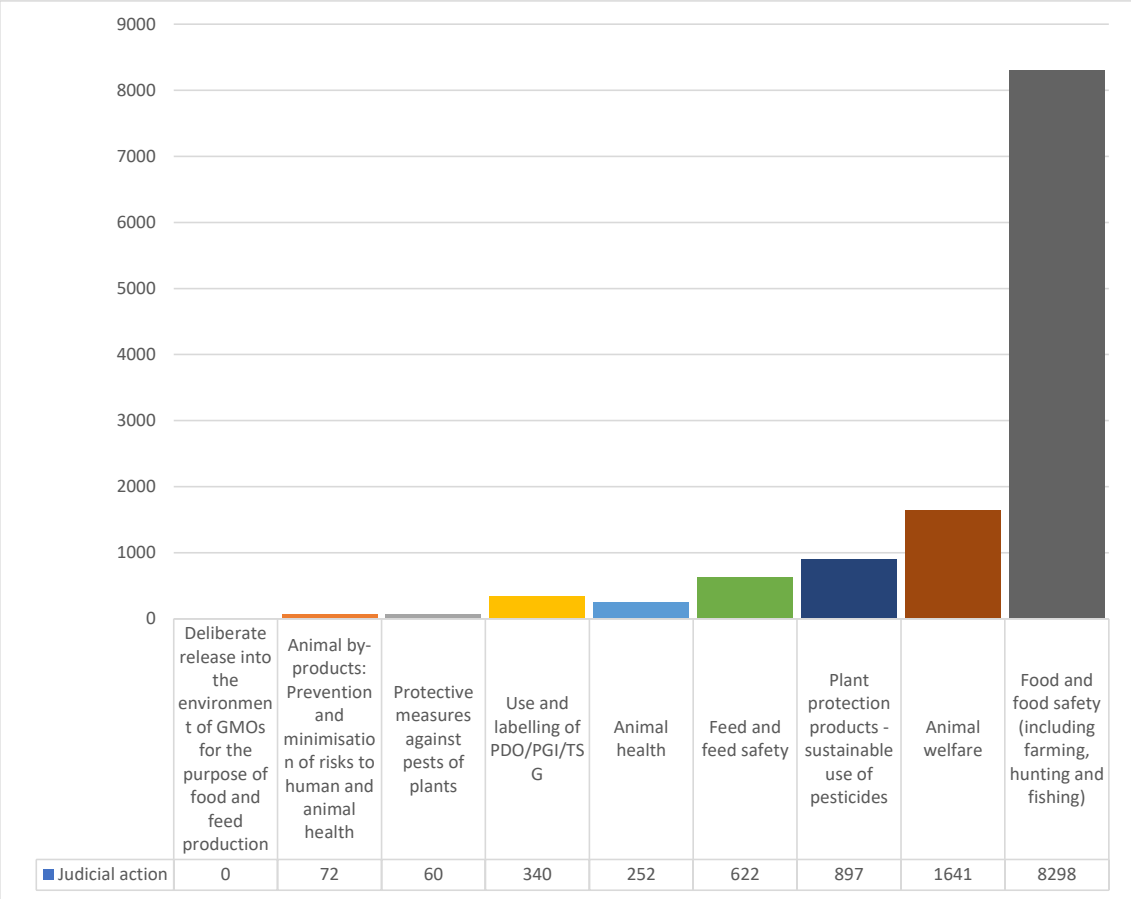

([15]) Reglamento (ES) 2017/625 137, 138 ir 139 straipsniai.

2 pav. 2022 m. pritaikytos administracinės nuobaudos pagal kategoriją

3 pav. Teisiniai veiksmai, kurių imtasi 2022 m.

1.4.3
Veiksmai, kurių imtasi oficialios kontrolės sistemų veiksmingumui užtikrinti

Nacionalinės institucijos turi taikyti procedūras ir (arba) priemones, kuriomis užtikrinamas oficialios kontrolės veiksmingumas ir tinkamumas. Tam pasiekti jos turi turėti toliau nurodytas priemones arba galimybę jomis naudotis:

- turėti pakankamą tinkamos kvalifikacijos ir patyrusių darbuotojų skaičių;
- tinkamą ir tinkamai prižiūrimą infrastruktūrą bei įrangą ir
- pakankamus laboratorinius pajėgumus, kad galėtų vykdyti analizę, bandymus ir diagnostikos tyrimus.

Nacionalinės institucijos turi atlikti savo kontrolės sistemų auditą arba pasirūpinti, kad jos pačios atliktų auditą, ir privalo taikyti kontrolės tikrinimo procedūras ([16]), kad būtų užtikrintas reikalavimų laikymasis ir kontrolės sistemų veiksmingumas. Tai apima bet kokio subjekto ar asmens, kuriam nacionalinė institucija galėjo deleguoti užduotis, auditą.

22-ose metinėse ataskaitose buvo pateikta informacija apie vieną ar kelis iš šių aspektų.

Pateikta labai nedaug informacijos apie darbuotojams suteiktus mokymo kursus arba kursus, kuriuose jie dalyvavo, taip pat apie auditus ir kitus tikrinimo metodus, skirtus oficialios kontrolės sistemų veiksmingumui įvertinti.

Apie išteklius:

- Čekija pranešė, kad metų pabaigoje trūko lėšų laboratoriniams diagnostikos tyrimams, todėl buvo ribojamas mėginių ėmimas ir bandymai;
- Bulgarija užsiminė apie pareigūnų skaičiaus mažėjimo tendenciją ir įsteigtų įmonių skaičiaus augimą;
- Estija pareiškė, kad ekspertų trūkumas ir dėl to užsitęsęs augalų apsaugos veikliųjų medžiagų ir augalų apsaugos produktų vertinimas tebėra problema.

Aštuonios ES šalys pranešė apie savo dabartinių DNKP pakeitimus. Nurodytos pakeitimų priežastys:

([16]) Reglamento (ES) 2017/625 6 ir 12 straipsniai.

- reikšmingi kompetentingų institucijų struktūros, valdymo ar veiklos pokyčiai;
- nauji teisės aktai;
- kasmetinis tikslų atnaujinimas.

2 dalis

2022 m. ES šalyse vykdyta Komisijos kontrolė

2.1
Auditai ir kontrolė

2022 m. audito ir analizės programa ([17]) buvo antroji pagal 2021–2025 m. daugiametį planą. 2022 m. pradėjome įgyvendinti kelis daugiamečiame plane nustatytus prioritetus. Tai, be kita ko, yra:

- ES viduje vežamų veršelių gerovė kontrolės postuose;
- gyvūnų gerovė laivuose gyvūnams transportuoti;
- augalų pasai, naudojami Europos Sąjungoje vežant augalus, augalinius produktus ir kitus objektus.

2022 m. atlikome 120 ES šalių oficialios kontrolės sistemų patikrų. 3 lentelėje pateiktas kontrolės rūšių ir taikytos metodikos suskirstymas.

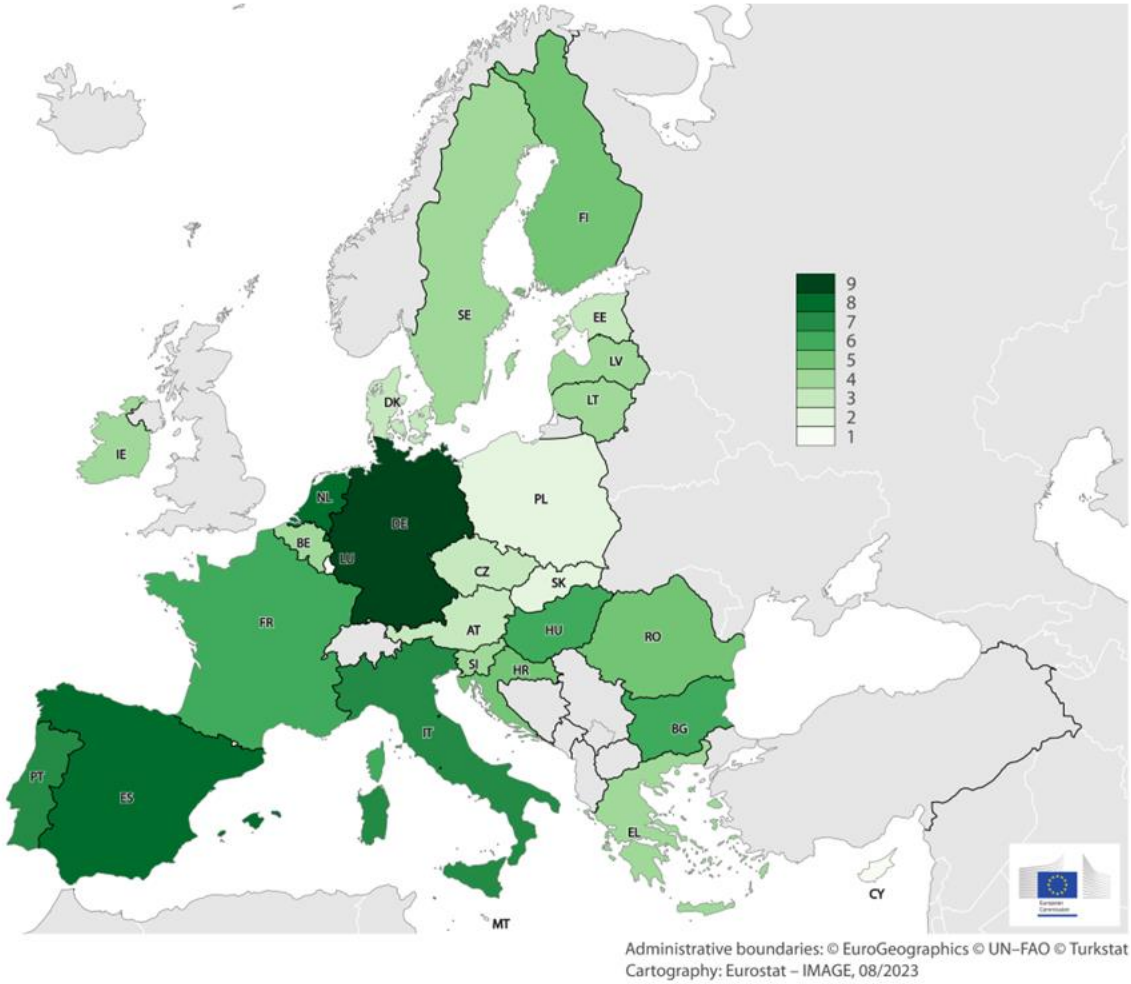
3 lentelė. 2022 m. kontrolės rūšys ir metodika

Audito rūšis	Visiškai nuotolinis	Iš dalies nuotolinis	Vietoje
Auditas	7	60	3
Dokumentų analizė	27		
Faktų nustatymo tyrimas	4	1	9
Bendrieji tolesni veiksmai	4	3	2

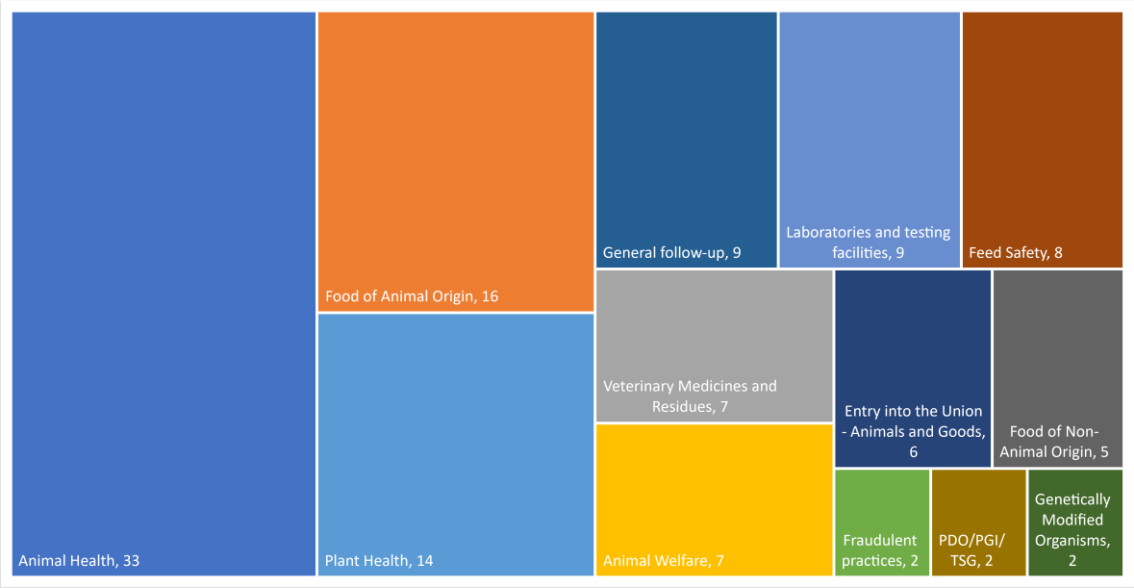
2 paveiksle pavaizduota geografinė šios kontrolės aprėptis. 4 paveiksle parodytas atliktų auditų skaičius pagal kontrolės kategorijas.

([17]) Darbo programos skelbiamos Komisijos svetainėje.

2 pav. 2022 m. Komisijos vykdytos kontrolės aprėptis

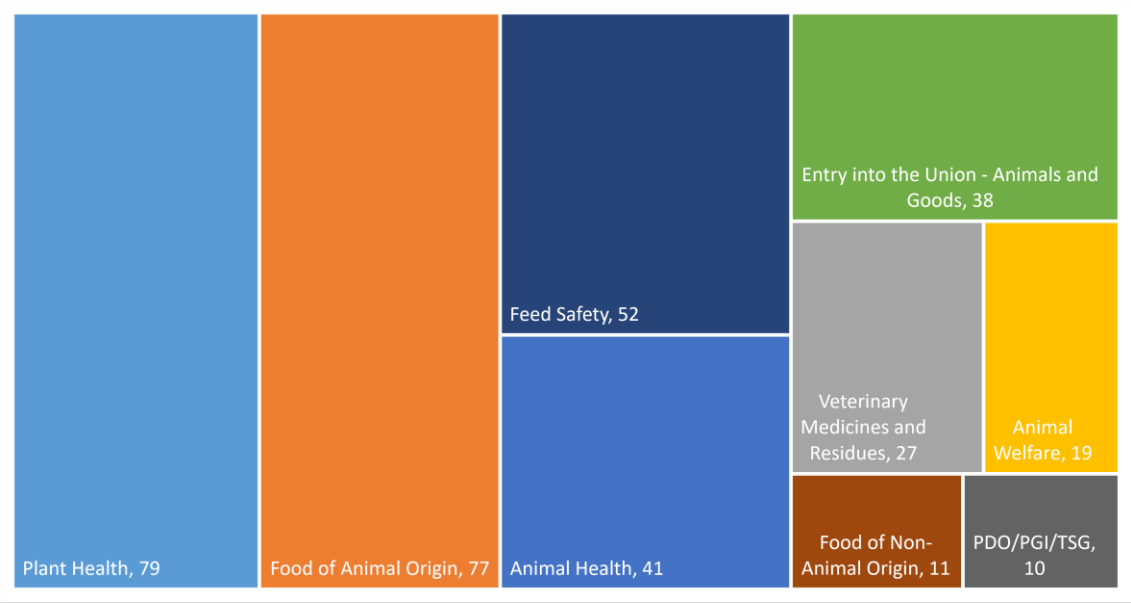
4 pav. 2022 m. vykdyta kontrolė pagal kategoriją

2.2 Rekomendacijos

Po 2022 m. vykdytos kontrolės ES šalims iš viso pateiktos 363 rekomendacijos. 3 paveiksle pateikiama kiekvieno sektoriaus apžvalga. Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente toliau pateikiami duomenys suskirstyti pagal audituotas sritis.

5 pav. 2022 m. rekomendacijos pagal sektorių

2.3
Svarbiausios 2022 m. Komisijos vykdytos kontrolės išvados

Maistas

Atlikus **žuvininkystės** sektoriaus auditus nustatyta mažų žvejybos laivų registravimo, iškrovimo vietų ir susijusių operacijų kontrolės trūkumų, taip pat nustatyta nepakankama kitose ES šalyse iškraunamų laivų kontrolė. Alternatyvių histamino bandymo metodų taikymas gali pakenkti bandymų rezultatų patikimumui ir (arba) galiojimui.

Išplėtėme **mėsos** sektoriaus auditų apimtį: nuo galvijų iki kiaulių, avių ir paukščių skerdyklų. Nustatyta valstybinių veterinarijos gydytojų mokymo ir priežiūros bei kontrolės veiksmingumo mažo našumo skerdyklose trūkumų.

Pieno sektoriuje nustatyta bendrų trūkumų, susijusių su veiklos vykdytojų atliekamų žalio pieno bandymų ir terminio apdorojimo tikrinimo procedūrų vykdymo užtikrinimu.

Atlikus **negyvūninių maisto produktų** auditus paaiškėjo, kad reikia tobulinti pirminių gamintojų registraciją įgyvendinant rizika grindžiamą oficialią kontrolę.

GMO

Atlikome du faktų nustatymo tyrimus, siekdami surinkti informaciją apie organizmų ir produktų, įskaitant maisto produktus ir pašarus, kurių sudėtyje yra tokių produktų, gautų taikant naujus genomikos metodus, kontrolės ir nuostatų įgyvendinimą ([18]). Taip pat buvo siekiama nustatyti gerąją praktiką ir bendras kliūtis ar sunkumus, su kuriais susiduriama įgyvendinant šią kontrolę.

Pašarai

Atlikę auditus nustatėme tobulintinų sričių, susijusių su veiklos vykdytojų rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemų vertinimu, tinkamų mėginių ėmimo protokolų įgyvendinimu ir oficialia ženklinimo kontrole.

([18]) ES teisės aktai dėl GMO buvo priimti 2001 ir 2003 m. Nauji genomikos metodai – tai metodai, kurie atsirado arba buvo sukurti po 2001 m.

Gyvūnų sveikata

Atlikę **afrikinio kiaulių maro** plitimo sustabdymo priemonių kontrolę nustatėme, kad kyla problemų, susijusių su ankstyvu ligos nustatymu, biologiniu saugumu ir judėjimo iš apribojimų taikymo zonų kontrole.

Kalbant apie priemones, kurių imtasi dėl **labai patogeniško paukščių gripo**, buvo galima sustiprinti nenumatytų atvejų planavimą ir pasirengimą epidemiologinių tyrimų ir depopuliacijos priemonių srityse.

Atlikus **pasiutligės** likvidavimo programų veiksmingo įgyvendinimo kontrolę, paaiškėjo, kad apskritai programos įgyvendinamos laikantis užsibrėžtų tikslų.

Šalutiniai gyvūniniai produktai

Nustatytos tobulintinos sritys apima maisto sektoriuje susidarančių šalutinių gyvūninių produktų patikrinimus, veiklos vykdytojų rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemų vertinimą ir perdirbimo įmonių įteisinimo patikrinimus.

Gyvūnų gerovė

Projekto, kurį įgyvendinant nagrinėjamos gyvūnų gerovės kokybės valdymo sistemos ir rodiklių naudojimas, rezultatai buvo apibendrinti apžvalginėje ataskaitoje. Įgyvendinus projektą padaryta išvada, kad reikia visuotinai naudojamų rodiklių, pagal kuriuos būtų galima vertinti **gyvūnų gerovės ūkiuose** padėtį arba pokyčius.

Kalbant apie **vežamų gyvūnų gerovę**, pradėjome vykdyti naujus projektus, susijusius su atjunkytų veršelių vežimu tolimais atstumais ir gyvūnų plukdymu jūrų laivais į ES nepriklausančias šalis.

Augalų sveikata

Atlikę *Xylella fastidiosa* plitimo stabdymo priemonių auditą nustatėme kliūtis, dėl kurių vėluojama įgyvendinti būtinas likvidavimo priemones, ypač ankstyvaisiais protrūkio kontrolės etapais.

Nauja audito serija padėjo nacionalinėms institucijoms pritaikyti savo kontrolės sistemas, kad jos atitiktų naujus augalų pasų reikalavimus.

Augalų apsaugos produktai

Atlikdami auditus ir rengdami mokymus daugiausia dėmesio skyrėme oficialiai augalų apsaugos produktų prekybos ir naudojimo kontrolei, tausiam pesticidų naudojimui, integruotajai kenkėjų kontrolei ir pesticidų naudojimo įrangai.

Ekologinė gamyba ir ekologiškų produktų ženklinimas

Kadangi naujieji ES ekologinės gamybos teisės aktai įsigaliojo tik nuo 2022 m. pradžios ir atsižvelgiant į laiką, reikalingą pereiti prie naujų reikalavimų, 2022 m. ES šalyse auditai nebuvo atliekami.

Saugomos kilmės vietos nuorodos, saugomos geografinės nuorodos ir garantuoti tradiciniai gaminiai

Atlikus oficialios kontrolės sistemos, taikomos SKVN ir SGN vyno sektoriuje, įvertinimo auditą, nustatyta, kad vykdant kontrolę pas gamintojus trūksta atitikties visiems produkto specifikacijose nurodytiems aspektams tikrinimo.

Nesąžininga ir apgaulinga praktika

Baigtas ES šalių kovos su sukčiavimu žemės ūkio ir maisto produktų grandinėje priemonių projektas, o jo rezultatai paskelbti apžvalginėje ataskaitoje. Be to, Komisija paskelbė techninę ataskaitą, kuria siekiama padėti valstybėms narėms laikytis ES teisinių reikalavimų šioje srityje.

Gyvūnų ir prekių įvežimas į ES

Auditų rezultatais patvirtinta, kad apskritai ES šalys ir toliau tobulina savo sistemas ir įgyvendina kontrolę šioje srityje.

Veterinarinių vaistų liekanos ir aplinkos teršalai gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose

Iš nacionalinių liekanų stebėsenos planų vertinimų ir atliktų aštuonių auditų rezultatų matyti, kad laikomasi taisyklių.

Bendra sveikata

Nacionalinių atsparumo antimikrobinėms medžiagoms planų vertinimų rezultatai buvo apibendrinti apžvalginėje ataskaitoje. Šio projekto išvados turėtų padėti ES šalims nustatyti ir plėtoti sinergiją atsižvelgiant į bendros sveikatos koncepciją. Jos taip pat turėtų padėti nustatyti trūkumus ir sustiprinti esamus planus.

2.4 Sistemingi tolesni veiksmai, susiję su audito rekomendacijomis

2. 4.1
Bendrieji tolesni auditai

Pagal trejų metų audito ciklą 2022 m. atlikome devynis bendruosius tolesnius auditus.

4 lentelė. Bendrieji tolesni auditai 2022 m.

Bendrieji tolesni auditai	

Sisteminga veiksmų, kurių valstybės narės ėmėsi siekdamos įgyvendinti audito rekomendacijas, peržiūra ir toliau buvo veiksminga sprendžiant daugumą nustatytų problemų. Bendrųjų tolesnių auditų rezultatai buvo paskelbti šalių profiliuose.

2022 m. gruodžio mėn. pabaigoje nacionalinės institucijos ėmėsi taisomųjų veiksmų arba pateikė patenkinamus įsipareigojimus pašalinti daugumą nustatytų trūkumų per priimtiną laikotarpį. Remiantis pasikartojančio trejų metų ciklo rodikliu, imtasi taisomųjų veiksmų dėl 93 proc. rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus per trejų metų laikotarpį (2018–2020 m.).

Visas atviras rekomendacijos ir toliau stebime atlikdami bendruosius tolesnius auditus.

2.4.2
Vykdymo užtikrinimas

2022 m. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras prieš Jungtinę Karalystę dėl to, kad ji nesilaikė svarbių Vindzoro sistemos dalių. Šių pažeidimo nagrinėjimo procedūrų tikslas – užtikrinti, kad sistemos vėl būtų laikomasi keliose pagrindinėse srityse, kuriose Jungtinė Karalystė jos tinkamai neįgyvendina, ir taip apsaugoti ES piliečių sveikatą bei užtikrinti jų saugą ([19]).

2022 m. Komisija nesikreipė į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl šioje ataskaitoje aptariamų sričių, kurioms taikoma oficiali kontrolė, bylų.

([19]) 2022 m. birželio 15 d. pranešimas spaudai.

Išvados

Nacionalinės institucijos 2022 m. ir toliau stebėjo bei tikrino, ar maisto grandinėje dalyvaujančios įmonės laikosi taikomų ES reikalavimų, o jei to nebuvo, ėmėsi vykdymo užtikrinimo priemonių.

Dėl COVID-19 pandemijos nustatyti apribojimai (nors 2022 m. padėtis palaipsniui grįžo į įprastą lygį), darbuotojų skaičius ir išteklių suvaržymai buvo nurodyti kaip priežastys, dėl kurių nacionalinės institucijos nevisiškai įgyvendino savo suplanuotas programas.

Nacionalinės institucijos turi pabaigti pritaikyti savo vidaus duomenų sistemas, kad galėtų pateikti išsamius ir nuoseklius duomenis reikiamu formatu. Komisija paskelbė metinės ataskaitos pildymo gaires; laikantis šių gairių turėtų būti pagerintas 2023 m. ir vėlesniais metais pateiktų duomenų palyginamumas.

Metinės ataskaitos taip pat patobulėtų nacionalinėms institucijoms įtraukus pareiškimus apie bendrą reikalavimų laikymosi lygį, bendrą oficialios kontrolės sistemų veiksmingumą ir jų tinkamumą Oficialios kontrolės reglamento ([20]) tikslams pasiekti.

Dėl oficialios gyvūnų gerovės kontrolės, būsimose metinėse ataskaitose turi būti pateikta geresnė pagrindinių reikalavimų nesilaikymo atvejų analizė ir nacionaliniai veiksmų planai, kuriais būtų siekiama užkirsti kelią tokių atvejų pasikartojimui.

Iš ES šalių atliktos oficialios kontrolės ir Komisijos atliktos nacionalinių institucijų kontrolės rezultatų matyti, kad yra įdiegtos kontrolės sistemos ir kad jos užtikrina tokį reikalavimų laikymosi lygį, kuris atitinka maisto ir pašarų saugos reikalavimus ir sveiką ES vidaus rinką. Vis dėlto vykdydama kontrolę Komisija nustatė trūkumų ir nurodė, kad dar yra ką tobulinti.

Iš Komisijos sistemingų tolesnių veiksmų, susijusių su audito rekomendacijomis, matyti, kad apskritai nacionalinės institucijos imasi taisomųjų priemonių, kurių reikia nustatytiems trūkumams pašalinti.

Bendradarbiaudama su nacionalinėmis institucijomis, Komisija toliau padeda nuolat tobulinti oficialios kontrolės sistemas pasitelkiant nacionalinių ekspertų tinklus ir iniciatyvą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“.

([20]) Reglamentas (ES) 2017/625.